

SESOTHO PUO YA LAPENG: PAMPIRI YA I
SESOTHO HOME LANGUAGE: PAPER I

Nako: Dihora tse 3

Matshwao: 100

BALA DITAELO TSE LATELANG KA TLHOKO

1. Pampiri ena e na le maqephe a 8 le mahokela a ditema tse 4. Etsa bonnete ba ho re a felletse.
  2. Bala dipotso ka kutlwisiso.
  3. Pampiri e arotswe dikarolo tse nne:
    - Karolo ya A
    - Karolo ya B
    - Karolo ya C
    - Karolo ya D
  4. Araba dipotso kaofela.
  5. Qala potso e nngwe le e nngwe leqepheng le letjha.
  6. Ho bohlokwa ho ngola ka mongolo o makgethe o balehang.
-

KAROLO YA A   TEKOKUTLWISISO**POTSO YA 1**

Bala **Tema ya 1** o lekole le ditshwantsho tse tsamayelanang le yona o nto araba dipotso tse latelang.

- 1.1 Ho ya ka tema ke dintho dife tse pedi tse bakileng qabang dikolong ngwahola? (2)
- 1.2 Na ho amohela morabe o le mong dikolong ke tharollo ya diqabang ho ya ka wena? Hlahisa lebaka le utlwahalang ho tshehetsa ntlhakemo ya hao. (2)
- 1.3 Tshebediso ya lentswe 'tlameha' seratswaneng sa 7 e bolelang? (1)
- 1.4 Ke dikgothaletso dife tse pedi tseo Gushwell Brooks a di etsang ho lwantsha qwaketsano tse teng pakeng tsa baithuti? (2)
- 1.5 Na Yusuf o na le boiphihlelo ba ho rarolla mathata ana a merabe e fapaneng? Tiisa karabo ya hao ka lebaka le utlwahalang. (2)
- 1.6 Ho kgetha nku ka pere ke ho:
- A. rata nama ya nku ho feta ya pere.
 B. ba le leeme.
 C. tseba phapano pakeng tsa nku le pere. (2)
- 1.7 Na o nahana hore batswadi ba a tseba kapa ba kgothaletsa bana ba bona ho baka meferefere dikolong? Hlalosa. (2)
- 1.8 Lebaka le etsang hore batswadi ba baithuti ba batsho ba se emele dikgetho tsa lekgotla la tsamaiso dikolong ke lefe? (2)
- 1.9 Setjhaba se nang le tokoloho se tshwanela ho etsang? (1)
- 1.10 Ho qwaketsana ke ho:
- A. qhwebeshana
 B. kgathallana
 C. tlamelletsana. (1)
- 1.11 Tshebediso ya lentswe DITSHILA, qalong ya tema A le sisintse maikutlo afe ho baithuti? (1)
- 1.12 Na sekolo se ka be se ile sa hlahisa taba ya bohlaswa ka tsela e nngwe e neng e ke ke ya fehla maikutlo ao re a bonang ho baithuti? Beha taba ena ka tsela eo wena o ka beng o e hlahisitse ka yona. (2)
- 1.13 Difahleho tsa batho setshwantshong sa A di re bolellang ka bona? (1)
- 1.14 Kgetho ya ho sebedisa moriri o hlahang ho C bakeng sa 'moriri o phethahetseng' e tlisa monahano ofe mothong ya nang le moriri o tshwanang le o ho B? (2)
- 1.15 Na tshebediso ya lentswe 'bohle' e nepahetse setshwantshong sa B? Hlalosa. (2)

KAROLO YA B   KGUTSUFATSO

POTSO YA 2

Bala **Tema ya 2** o nto e kgutsufatsa.

Hopola ho:

- Sebedisa mantswe a hao.
- Etsa seratswana se le seng sa mantswe a 80–90.

10 matshwao

KAROLO YA C DITHOTHOKISO**POTSO YA 3****Dithothokiso tse bonweng.**

Bala dithothokiso tse latelang o nto araba dipotso tse tla latela.

3.1

Boshodu	
1	Boshodu ba ntena ba nteka,
2	Ba nteleka ba ntahla,
3	Boshodu ba nkgapa ba mphahla,
4	Boshodu ba lerato maikutlong a ka,
5	Ka utlwa ka pelo nama ya paka,
6	Ka kgala sa Adama le Efa mafahla,
7	Boshodu ba mafufa ho fahla,
8	Ba fahla ntjHEME bophoqo a baka,
9	Ka utswa ka fetoha sesomo,
10	Ka fetella ka ba mothemelle,
11	Boshodu ba ka ya ba mooko feela,
12	Ba pheulwa ke moya e se lesiba selemo,
13	Ka sala ke itlhophere ke sa lle,
14	Ke sa lle ka boshodu fela sa ditjaka mofela.

[P. M. Ramathe]

- 3.1.1 Bolela mofuta wa thothokiso. O o tseba jwang? (2)
- 3.1.2 Ngola morumo wa thothokiso ena o be o bolele le mofuta wa wona. (3)
- 3.1.3 Boshodu boo a buang ka bona ke ba eng? (1)
- 3.1.4 Ho sebedisitswe mokgabisopuo ofe moleng wa 6? (1)
- 3.1.5 Hobaneng ha sethothokisi se itshwantsha le Adama le Efa? (2)
- 3.1.6 Hlalosa mola wa 11. (2)

3.2

Moruti	
1	Keteu! Keteu! Keteu!
2	Ke ditshepe di lla di robana,
3	Dinako TSA SONTAHA HOSENG,
4	Batho ho menahana le mehlala.
5	Mehlala e lebile kerekeng
6	Moo ho tlang ho rapelwa
7	Thapelo tse lebang mahodimong,
8	Teng ha Tlatlamatjholo marung.
9	Le basadi lebonyo tulong tse ka pele,
10	Ho tse phahameng ba ipatla teng,
11	Ba batla wona mofuthu wa ho ba mmamoruti,
12	Moruti o rata le thoriso hle!
13	Eitse ke hlaha ka mmila
14	Ka kopana le kholloro botsho,
15	Ka nnete a se a tswakile ka leting,
16	Ke moruti eo metsamao matswedintsweke.
17	Hela! Moruti tlohella ya mafutsana teke,
18	Ditebelong eja se jewang ke batho,
19	Se phele ka boikgohomoso boikgantshi,
20	Rata tse fatshe ditulo o tla phahamiswa.

[J. Rathebe]

3.2.1 Thothokiso ena ke e:

- A. phoqang moruti.
- B. boledisa mofuthu wa bommamoruti.
- C. hlalolang mosebetsi wa baruti. (1)

3.2.2 Hobaneng ho se na letshwao la puo qetellong ya mela ya 5 le 6? (2)

3.2.3 Bolela diketso tse 3 tse sa lokang tseo moruti a di etsang. (3)

3.2.4 Na ke baruti bohle bao diketso tsa bona di tsamaellanang le ditaba tsa thothokiso? Ntsha lebaka le utlwahalang. (2)

3.2.5 Tlatlamatjholo ke mang? (1)

Thothokiso e so bonwe.

Bala thothokiso ena o nto araba dipotso tse tla latela.

3.3

Moo ke tswang

- 1 Botle ba tlhaho ke bo hlolang,
- 2 Bo paka boholo ba ya bo hlodileng,
- 3 Motse o ratehang sebele,
- 4 Motse o nyatsehang, o kgesehang,
- 5 Motse wa kgotso sebele.

- 6 Motsaneng ona o nyatsehang,
- 7 Ramasedi o entse dimaka,
- 8 Ke bua ka diba tsa metsi a tjhesang,
- 9 A, tlholeho e makatsang!
- 10 Bahahlaudi kenang le inwese ka nkgo.

- 11 Nka bua jwang ka Mmaletswai ntle le Senqu?
- 12 O ka se rata ha se jele ditlhokwa,
- 13 Le ka komello ho jwalo feela,
- 14 Se kgaba ka hlabathe le letleletle,
- 15 Le hohelang ba sa tsebeng tebo ba sona.

- 16 Mmaletswai le ha o le motse o nyatsehang,
- 17 Tholwana tse weleng ho wena di a hlabosa,
- 18 O bile mmadihlofa sebele,
- 19 Mmele wa hao o moleketla o fepile bahale,
- 20 Ba kwenne ba fetileng atlang tsa hao.

- 21 Ke bua ka boMoleleki, kakapa sebele,
- 22 Kwakwariri tsa puo ya bana ba Thesele,
- 23 Ke bua ka boMohapi, kokonono tsa thuto,
- 24 Ya bona mesebetsi e a babatseha,
- 25 Nka bua ka bona ka bua bosiu bohle.

[Ntsiuoa Holomo]

- 3.3.1 Bolela mofuta wa thothokiso ena. (1)
- 3.3.2 Ke ditho dife tse pedi tsa tlhaho tse hlahelletseng ka mahetla Mmaletswai? (2)
- 3.3.3 Ho sebedisitswe sebetsa sefe moleng wa 4? Mosebetsi wa sona ke ofe? (3)
- 3.3.4 Bolela mofuta wa phethaphetho o hlahang meleng ya 3-5. Bohlokwa ba yona ke bofe? (3)
- 3.3.5 Bana ba Thesele ke batho ba morabe o ofe? (1)

30 matshwao

KAROLO YA D THUTAPUO**POTSO YA 4**

Sebedisa **Tema ya 3** ho araba dipotso tse latelang.

- 4.1 Sesebediswa sena se etseditswe bomang? (1)
- 4.2 Na botle bo tlišwa ke ditlolo tse bitsang tjhelete e ngata? (2)
- 4.3 Ho ya ka wena botle ke eng? (2)
- 4.4 Bolela mabaka a **mabedi** a ka etsang hore barekisi ba theole theko ya setlolo sena? (4)

Sebedisa **Tema ya 4** ho araba dipotso tse latelang.

- 4.5 Ditshwantsho A le B di re bolellang ka batho ba phelang ho tsona? (2)
- 4.6 Na o ka rata ho dula motseng wa A? Hobaneng? (2)
- 4.7 Na o dumellana le polelo e latelang? Hobaneng?
Botlokotsebe bo bakwa ke maemo a bophelo ba baahi. (2)
- 4.8 O sa tswa kgethwa ho ba moetapele sebakeng sa A. Ke diphetoho dife tseo o neng o tla di etsa? (2)
- 4.9 Maemo a tshwanang le a setshwantshong sa A a ntse a fumanwa naheng ya rona. Na re ka beha molato ho kgethollo ya mmala ka mora dilemo tse 22 tsa demokrasi? Fana ka lebaka la karabo ya hao. (2)

Lekola tataiso ya tshebediso ya bukantswe o nto araba dipotso tse tla e latela.

- 4.10 Loh.a motso wa leetsi
(-ile) lekgathe
(-an-) leetsani
(-el-) leetsetsi
Selohi (di-) lebitso
- 4.10.1 Lentsweng 'boh.a', **a** ke karolo efe ya leetsi. (1)
- 4.10.2 Hobaneng ditlami(-) tse hlahang ho leetsani le lebitso di fapana? E **ngwe** (1) ho lebitso empa di **pedi** (2) ho leetsani. (2)
- 4.10.3 Bopa leetswa le leng ho lekgathe-lephethi ka lentswe 'loha' (1)
- 4.10.4 Bolela mofuta wa lebitso 'selohi' o be o ipopele polelo ka lona. (2)

[25]

POTSO YA 5

Bala tema ena o nto lokisa diphoso tse hlahang ho yona, tse kang diphoso tsa tshebediso ya puo, mopeleto, matshwao a puo.

Kgidi o motho ya jwang monna? wa sitwa feela ho mbolella ditaba e monate tje. Ngwana ya motle eo ke motseba hantle Mohlomong o se o tla romela karete e memela nna ho tla lenyalong kgwedding e tlang ya tshitwe.

[10]**35 matshwao****Matshwao ohle: 100**